

2. Shlomo Mizrahi, Eran Vigoda-Gadot & Nissim Cohen (2021) Drivers of trust in emergency organizations networks: the role of readiness, threat perceptions and participation in decision making, *Public Management Review*, 23:2, 233-253, DOI: 10.1080/14719037.2019.1674367

3. Leach, K. A. (2018). Cross-Sector community partnerships and the growing importance of high-capacity nonprofits in urban governance: A case study of Camden, New Jersey. In *Community Development and Public Administration Theory: Promoting Democratic Principles to Improve Communities* (pp. 211–228). Taylor and Francis. <https://doi.org/10.4324/9780203729878>

4. Ernazarov Dilmurod Zukhriddinovich (2020). Analysis of the Policy of the Republic of Uzbekistan Regarding International Non-governmental Organization *Journal of Political Science and International Relations* Volume 3, Issue 1, March 2020, Pages: 9-15 DOI: 10.11648/j.jpsir.20200301.12

5. Liebman A.M. (2010). Cross-country comparisons of civil institutions societies: an empirical analysis. *Civil society: foreign experience and Russian practice*. St. Petersburg: Aleteya.

6. Oleksandr O. Bryhinets, Ivo Svoboda, Oksana R. Shevchuk, Yevgen V. Kotukh, Valentyna Yu. Radich (2020). Public value management and new public governance as modern approaches to the development of public administration. *Revista San Gregorio. Special edition-2020. Núm. 42 (2020)*. DOI: <http://dx.doi.org/10.36097/rsan.v1i42.1568>

УДК 343.985

Юсупов В. В.

*д.ю.н, професор,
провідний науковий співробітник науково-дослідної
лабораторії з проблем криміналістичного
забезпечення та судової експертології,
Національна академія внутрішніх справ*

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧО-ОПЕРАТИВНОЮ ГРУПОЮ ОГЛЯДУ ЗГОРІЛОГО ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ

З 24 лютого 2022 року внаслідок військової агресії росії проти України, в нашій державі було захоплено, пошкоджено або знищено багато промислових підприємств, техніки, об'єктів житлового фонду, державного та приватного майна громадян. 20 березня 2022 року Кабінетом Міністрів України прийнято постанову № 326 «Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків,

завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації». Відповідно, зацікавленим особам слід збирати докази спричинення збитків, які надалі знадобляться – акти про руйнування майна, складені Державною службою з надзвичайних ситуацій та органами місцевої влади; фото- і відеофіксація майна до і після події; показання очевидців, в яких описано обставини пошкодження та їх характер; витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань та ін.

В умовах воєнного стану та запровадження механізмів фіксації та можливості відшкодування збитків, спричинених громадянам України війною, актуальним вбачається розгляд окремих (основних) положень слідчого огляду, зокрема огляду автотранспортних засобів, що згоріли внаслідок низки видів військових дій.

Відповідно до конкретної ситуації, огляд згорілого транспортного засобу проводиться слідчо-оперативною групою Національної поліції України. Правовою підставою проведення цієї слідчої (розшукової) дії є ч. 3 ст. 214 і 237 Кримінального процесуального кодексу України. Такий огляд рекомендується проводитися з обов'язковою участю спеціаліста-пожежотехніка та, за можливості, спеціаліста-автотехніка. Огляд транспортного засобу передбачає огляд не тільки самого згорілого засобу, а й місця (території), де він перебував під час пожежі (з метою можливого виявлення слідів, що відносяться до події кримінального правопорушення).

Огляд проводиться у певній послідовності із складанням протоколу і фото- або відеофіксацією всіх його етапів.

Найбільш типовими ситуаціями на момент огляду згорілого транспортного засобу є такі:

- автомобіль знаходиться в тому місці, де сталася пожежа;
- автомобіль переміщений при гасінні пожежними;
- автомобіль переміщений на сусідню з місцем події ділянку (з проїжджої частини через перешкоду руху, з аварійної зони тощо) після пожежі;
- автомобіль перевезений з місця пожежі на автостоянку, в гараж і т.д.;
- відбулося мимовільне пересування автомобіля внаслідок замикання стартерного проводу в результаті обгорання ізоляції у замку запалювання (при включеному положенні важеля перемикачів передач автомобіля).

Розглянемо важливі особливості огляду згорілого транспортного засобу.

1. Огляд навколишньої території. Проводиться в межах смуги шириною 3-5 м від автомобіля (за наявності підстав – і на більшій відстані). Оглядається місце безпосередньо під днищем автомобіля. При цьому необхідно фіксувати характер пошкодження від вогню днища, його антикорозійного покриття і фарби, наявність сторонніх предметів (фрагменти скла банок, пляшок або скління автомобіля, оплавлені поліетиленові ємності, оплавлені аерозольні упаковки), залишки піротехнічних пристроїв, сміття та ін.

2. *Зовнішній огляд кузову автомобіля.* При зовнішньому огляді описуються механічні та термічні пошкодження кузова, коліс, дверей, капота, бензобака. Зазначається місце, напрямок, розміри, характер ушкодження. Термічні пошкодження деталей бажано співставити з їх термічними ушкодженнями з внутрішньої сторони. Це дає можливість встановити спрямованість поширення горіння в першому наближенні, місце розташування вогнищевих ознак (зовні або всередині транспортного засобу). Огляд вікон – їх положення на момент пожежі встановлюється за залишками скління і його закопчення, а також за положенням важелів склопідіймача.

3. *Виявлення та опис термічних уражень всередині салону.* Фіксується закопчення; поверхневе обвуглювання; вигоряння; деформація металевого каркаса. Вивчається стан покриття підлоги. Якщо покриття обгоріло – фіксується розмір і форма зони обгорання, її розташування (з фото- і відеозйомкою). Особлива увага звертається на наявність всередині салону сторонніх предметів: куль, часток гранат, оплавлених ємностей та ін.

4. *Огляд моторного відсіку.* Докладно описується характер термічних ушкоджень двигуна з визначенням місць найбільшого ушкодження його від вогню і наявності або відсутності в цьому місці штатного пожежного навантаження – спалених деталей, а також можливість витікання та вигоряння палива. Фіксуються в різних зонах моторного відсіку: обвуглення і вигорання фарби на металевих деталях; обвуглення і вигорання ізоляції проводів, гумових деталей, розплавлення (деформації) і вигорання пластмасових деталей; підплавлення і розплавлення деталей з кольорових металів і сплавів (в основному, це силумін, рідше – мідні деталі).

5. *Огляд електричної системи автомобіля.* Огляд акумуляторної батареї, встановлення чи підключена вона до електромережі автомобіля. З'ясовується, чи є вона, і якщо так, то чи підключена до електромережі автомобіля або з'єднана із зарядним пристроєм, що особливо важливо при з'ясуванні обставин пожежі автомобіля на автостоянці або в гаражі. Встановлюється, який характер руйнування корпусу батареї, її пластин і клем, де розташовуються наконечники силових проводів і який характер їх пошкодження.

Оглядається блок електрозапобіжників автомобіля для встановлення їх наявності в гніздах (за схемою) і визначення, в яких ланцюгах електрозапобіжники спрацювали.

Також оглядаються з'єднувальні дроти з ознаками оплавлення і обгорання ізоляції, зміни кольору металу провідників, утворення окисних плівок, спікання дротів жили, електродугових оплавлень, електродугової ерозії. При огляді реле, стартера, інших елементів системи електроживлення виявляються об'єкти зі слідами обгорання, прогорання та інших руйнувань їх корпусів, оплавлень і електродугових ушкоджень комутуючих елементів тощо.

Особливу увагу необхідно звертати на місця проходження джгутів проводів через технологічні отвори в корпусі. У будь-якому випадку, при виявленні характерних оплавлень на жилах необхідно поблизу від цього місця оглядати металеві поверхні корпусу, двигуна вузлів і агрегатів. Тут, як правило, навіть після повного вигорання пожежного навантаження зберігаються ознаки дії електричної дуги у вигляді наскрізних прогорань металу або затверділих часток металу жил проводів.

Таким чином, вдало проведений огляд згорілого транспортного засобу надасть можливість правильно визначити причину загорання, осередок пожежі, його динаміку, а також дозволить на початковому етапі розслідування висунути обґрунтовані версії про обставини події пожежі, що досліджується. Протокол огляду місця події, витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань та інші матеріали кримінального провадження послуговують надійною доказовою базою для визначення і відшкодування збитків, завданих внаслідок військових дій власнику транспортного засобу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації постановою Кабінету Міністрів України від 20 берез. 2022 р. № 326. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 08.04.2022).

2. Криміналістика : підручник / [В. В. Пясковський, Ю. М. Черноус, А. В. Самодін та ін.] ; за заг ред. В. В. Пясковського. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Філія вид-ва «Право», 2020. 752 с.

3. Науковий твір «Методика розслідування злочинів, вчинених шляхом підпалу та пов'язаних з порушенням вимог пожежної безпеки»: Свідectво про реєстрацію авторського права на твір № 45088 від 08.08.2012 / [Л. Д. Удалова, В. В. Юсупов, С. С. Чернявський, О. Ю. Татаров, О. В. Калиновський, О. В. Таран]; Нац. акад. внутр. справ. URL: <https://www.naiu.kiev.ua/naukova-diyalnist/intelektualna-vlasnist/svidocztva-na-sluzhbovi-tvori/bank-metodik-pravoohoronnoyi-diyalnosti/2012-rik.html> (дата звернення: 08.04.2022).